

Colombia: Miljøaktivister og hva de risikerer som følge av sitt arbeid

- Hvordan er situasjonen for miljøaktivister?
- Hva slags reaksjoner utsettes de for?
- Hvorfor er området rundt byen Cali i Valle del Cauca omtalt som et område for miljøaktivisme?

Kort om kildene og om bakgrunnen for responsen

Denne responsen baserer seg på et utvalg av skriftlige kilder, blant andre Global Witness, International Crisis Group (ICG) og nyhetsartikler fra ulike tidsskrift og aviser. Global Witness er en internasjonal NGO som arbeider for å bryte koblingen mellom utnyttelse av naturressurser, konflikt, fattigdom, korrupsjon og menneskerettighetsbrudd over hele verden.

Responsen viser også til muntlige kilder som Landinfo hadde møter med på en informasjonsinnhentingsreise til Colombia i mai 2019, deriblant forskningsinstitusjonen CERAC. Landinfo har videre vært i kontakt med en colombiansk kilde i Norge som er svært godt oppdatert på politiske og menneskerettslige forhold i Colombia.

Responsen tar først for seg overgrep og drap på sosiale ledere generelt, før den omtaler miljøaktivister spesielt. Miljøaktivister defineres under samlebegrepet sosiale ledere.

Responsen kommenterer særskilt forholdene for miljøaktivister i provinsene Valle del Cauca og Cauca siden Landinfo har mottatt spørsmål spesielt rettet mot disse områdene.

Overgrep og drap på sosiale ledere

Sosiale ledere er en gruppe som ofte utsettes for menneskerettighetsbrudd i form av overgrep og drap. Drapene på sosiale ledere har økt etter at fredsavtalen

mellom colombianske myndigheter og geriljagruppen FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) ble undertegnet i 2016. Fredsavtalen innebar blant annet at store deler av FARC ble demobilisert. Dissidenter fra FARC har fortsatt sin virksomhet, og mange nye bevæpnede grupper har kommet til og fyller rommet etter FARC. Den gjenværende geriljagruppen ELN varslet en ensidig våpenhvile, men etter at denne ble opphevet, har ELN arbeidet for å konsolidere sin maktposisjon i ulike deler av Colombia. Andre grupper som omtales som paramilitære grupper med ulik grad av mulig tilknytning til myndighetene, samt rene kriminelle grupper, har også kommet til (ICG 2020; Global Witness 2020). Situasjonen i Colombia er dermed langt fra stabilisert. Se mer om fredsprosessen og drapene på sosiale ledere i Landinfos respons (Landinfo 2020).

Hvorfor er miljøaktivister utsatt for overgrep?

Miljøaktivister trekkes fram som eksempler på sosiale ledere som kjemper for miljøet og bevaring av elver og naturområder, ofte på bekostning av gruvedrift (ICG 2020). Forkjempere for miljøvern og forkjempere for landrettigheter nevnes av Global Witness (2020) under ett.

Den farligste industrisektoren for miljøvernforkjempere er gruvedrift. Landinfo forstår det slik at det er her interessekonfliktene mellom aktørene er størst (BBC 2019a).

Sosiale ledere har ulike roller, og det pekes på ulike forklaringer på hvorfor de blir utsatt for overgrep, særlig begått av irregulære bevæpnede grupper. Flere kilder trekker fram at sosiale ledere, herunder miljøaktivister, har vært aktive i fredsprosessen og at de er involvert i implementeringen av fredsavtalen ved blant annet å forsøke å finne alternative måter til koka-produksjonen å livnære seg på, i tillegg til å kjempe for urfolks rettigheter i form av kultur, språk og kontroll over egne områder (Dalby & Navarrete 2019; ICG 2020; Global Witness 2020; CERAC, møte i Bogotá mai 2019). Koka-bøndene ble tilbudt støtte for å begynne med dyrking av kakao og kaffe, men dette programmet ble ikke tilstrekkelig implementert. Mange av bøndene fikk ikke betaling, og flere av dem som var med i programmet, har blitt truet av kriminelle organisasjoner og paramilitære som er involvert i narkotikaomsetningen (Global Witness 2020)

Det er ulike oppfatninger om hvorvidt det er politiske eller rene økonomiske motiv bak overgrepene (ICG 2020). Når det gjelder miljøaktivister spesielt, kommer deres interesser for å verne naturen i konflikt med økonomiske interesser. Tidligere paramilitære grupper som etter hvert har dukket opp igjen med nye navn etter at deres hovedorganisasjon AUC (Autodefensas Unidas de Colombia) ble oppløst i 2006, har livnært seg mye på illegal gruvedrift og narkotikahandel. Det er store områder i Colombia hvor staten ikke har kontroll, som kontrolleres av ulike væpnede grupper, deriblant disse nye kriminelle/paramilitære gruppene. Det

betyr at ulike grupper som gerilja, paramilitære grupper og rene kriminelle grupper kan ha interesser i gruveindustrien og annen industri i området. Miljøaktivistenes arbeid er dermed et hinder for de væpnedes gruppenes kontroll over områdene (ICG 2020).

En gruppe kvinnelige miljøforkjempere blant urbefolkningsgruppen wayuu i provinsen Guajira, lengst nord i Colombia, har blitt truet og angrepet for sine protester mot et stort kullgruveprosjekt i området. Miljøverngruppen skal ha blitt truet av paramilitære grupper og skal også ha blitt utsatt for svertetekampanjer. Kvinnene har ikke fått noen statlig beskyttelse (Global Witness 2020).

Den 29. oktober 2020 ble miljøaktivisten Juana Perea drept i Nuquí i provinsen Chocó, nord for Valle de Cauca. Hun arbeidet i Tribugá, for bevaring av et område hvor det er planlagt en ny havn. I området kjemper både paramilitære grupper, rene kriminelle grupper og narkotikagrupper mot hverandre om kontrollen over området, mens den colombianske staten er mer eller mindre fraværende og befolkningen står uten beskyttelse (Celis 2020; Duzan 2020).

Hva slags reaksjoner utsettes miljøaktivister for?

Colombia rangeres som det farligste landet å være miljøaktivist i, ifølge en rapport fra den internasjonale organisasjonen Global Witness fra juli 2020.

Miljøaktivister utsettes for trakasseringer, trusler og drap.

64 miljøaktivister ble drept i Colombia i 2019. Dette er det høyeste antallet drepte miljøaktivister som Global Witness noen gang har rapportert om fra et land. 14 av drapene var knyttet til miljøvernforkjempere som jobbet for alternativt jordbruk, som erstatning til produksjonen av koka (Global Witness 2020).

Filippinene var det nest farligste landet for miljøaktivister med 43 drepte i 2019. I 2018 var antallet miljøaktivister som ble drept i Colombia 24, og antallet drepte på Filippinene var 30.

Urbefolkningen pekes ut som den gruppen av miljøaktivister som har blitt utsatt for flest overgrep i Colombia. De utgjør 50 % av de drepte, selv om de som gruppe kun utgjør 4,4 % av befolkningen.

Ifølge Global Witness forblir 89 % av drapene ustraffet. Gjerningsmennene går fri (Global Witness 2020).

Hvorfor er området rundt byen Cali i Valle del Cauca omtalt som et område for miljøaktivisme?

Området rundt de tre store elvene Lili, Meléndes og Canaveralejo utenfor byen Cali i provinsen Valle del Cauca, har store naturressurser med vann og fosser. Elvene ligger sørøst i Valle del Cauca. Vannstanden i disse elvene har gått ned og er påvirket av menneskelig aktivitet og klimaendringer forårsaket av forurensning. Tidligere skal elvene ha hatt krystallklart vann, men er nå forurenset av søppel. Elven Meléndes renner gjennom stedet La Fonda og har vært mye omtalt i media pga. forurensningen (CVC et al. u.å.; El Tiempo 2011).

Området som disse elvene ligger i, er et område som tidligere var fullstendig dominert av geriljaene FARC og ELN. Naturreservatet Los Farallones som ligger rett ved elvene, var et område kjent for krigshandlinger begått av irregulære væpnede grupper. Etter at FARC trakk seg ut av området, har flere nye grupper kommet til. Det foregår nå en kamp om kontroll i distriktet. Noen ønsker å bruke det til turisme, andre vil utvinne gull. Dette går på bekostning av miljøet. Flere har engasjert seg aktivt for å bevare området. Kampen om jordeiendommene og kontrollen over området har eskalert, og to miljøaktivister i distriktet skal ha blitt drept i senere tid (colombiansk kilde, telefonsamtale september 2020).

En 70 år gammel professor i sosiologi og respektert miljøforkjemper fra Universidad del Valle, ble drept 16. mai 2020 på gården sin i nærheten av Cali. Han forsvarte bevaring av området mot illegal gruvedrift innenfor nasjonalparken Los Farallones (Emblin 2020).

Miljøaktivister i provinsen Cauca er noen av de mest utsatte

Cauca-provinsen, naboprovisen til Valle del Cauca, er en av de farligste områdene i verden for personer som jobber aktivt for miljøet. Mer enn en tredjedel av alle drap på colombianske miljøaktivister som ble begått i 2019, og som ble registrert av Global Witness, ble begått i dette området. Global Witness presiserer imidlertid at det begås drap på miljøvernaktivister rundt omkring i hele landet (Global Witness 2020). To miljøvernaktivister ble drept i byen Santa Marta, helt nord i landet, i desember 2019 (BBC 2019b).

Francia Márquez, en av Colombias mest kjente menneskerettighets- og miljøforkjemper med afrikansk akgrunn, som vant en miljøvernpris¹ for sin aktivitet i 2018, ble angrepet av bevæpnede menn i mai 2019. Francia Márquez hadde møte med andre miljøaktivister og menneskerettighetsledere i byen Lomitas i Cauca da de ble angrepet. Ingen ble drept i angrepet. Hun har også tidligere vært utsatt for angrep pga. sitt engasjement, blant annet i forbindelse med en kampanje for å stoppe ulovlig gruvedrift i byen La Toma i Cauca. Her ble hun

---

¹ Goldman Environmental Prize - <https://www.goldmanprize.org/>.

truet, trakassert og til slutt tvunget til å flytte fra sin bolig (Global Witnesses 2020).

Urbefolkningen fra Cauca holdt store demonstrasjoner i Bogotá i oktober 2020, hvor de blant annet protesterte mot at fredsavtalen fra 2016 ikke har blitt implementert. Protestene dreide seg om kritikk av president Duque, som ikke har greid å redusere narkotikatrafikken i området gjennom andre former for jordbruksprodukter og regional utvikling. Urbefolkningen og miljøforkjemperne som kjemper mot narkotikatrafikken, er skyteskive for narkotika- og geriljagrupper (Alsema 2020).

Covid-19 har forsterket utviklingen

Covid-19 har forsterket utviklingen beskrevet over. Unntakstilstanden i landet under covid-19 har gjort at myndighetene i enda mindre grad enn tidligere har brydd seg om at lover har blitt brutt hva gjelder utvinning av naturressurser og tvangsutryddelse av ulovlige avlinger (Amnesty 2020b).

I tillegg har restriksjonene under covid-19 gjort det enda vanskeligere for sosiale ledere å forlate et område for å reise til et annet. De som står bak overgrepene mot miljøvernforkjempere og andre sosiale ledere, vet at sikkerhetsmyndighetene er opptatt av gjøremål knyttet til covid-19 og ikke til å gi beskyttelse, dette har gitt de irregulære gruppene enda friere spillerom. Amnesty International rapporterer om at myndighetenes beskyttelsesenheter, National Protection Unit, som kan gi beskyttelse til enkelte mer kjente personer i form av livvakt, har blitt ytterligere svekket under pandemien (Amnesty 2020a; Emblin 2020).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Alsema, A. (2020, 18. oktober). MINGA! | Part 2: Colombia's indigenous vs narco-guerrillas. *Colombia reports*. Tilgjengelig fra <https://colombiareports.com/minga-part-2-colombias-indigenous-vs-narco-guerrillas/> [lastet ned 27. oktober 2020]
- Amnesty International (2020a, 26. mars). *Colombia: Measures against COVID-19 must not be an excuse for neglecting the protection of human rights defenders*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/03/colombia-medidas-contracovid19-desatender-proteccion-personas-defensoras/> [lastet ned 2. november 2020]
- Amnesty International (2020b, 8. oktober). *Why Do They Want to Kill Us? Lack of Safe Space to Defend Human Rights in Colombia*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR2330092020ENGLISH.PDF> [lastet ned 2. november 2020]
- BBC News (2019a, 30. juli). Los países en los que matan a más ambientalistas en el mundo y el terrible récord de América Latina. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-49162288> [lastet ned 20. oktober 2020]
- BBC News (2019b, 24. desember). Natalia y Rodrigo: el asesinato de la pareja de ecologistas colombianos en su luna de miel que conmociona al país. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-50905616> [lastet ned 9. november 2020]
- Celis, L. (2020, 31. oktober). *Juana Perea y el peligro de ser líder en Colombia*. Bogotá: Pares. Tilgjengelig fra <https://pares.com.co/2020/10/31/juana-perea-y-el-peligro-de-ser-lider-en-colombia/> [lastet ned 9. november 2020]
- CVC, Ecoforest, Fondo Adaptación & Geocing (u.å.). *Plan de Ordenación y Manejo de la Cuenca Hidrográfica*. Bogotá; CVC, Ecoforest, Fondo Adaptación & Geocing Tilgjengelig fra https://www.cvc.gov.co/sites/default/files/Planes_y_Programas/Planes_de_Ordenacion_y_Manejo_de_Cuencas_Hidrografica/Lili-Melendez-Canaveralejo%20-%20POMCA%20en%20Formulacion/Productos%20Aprobados-002/Presentacion_Fase_de_Diagnostico.pdf [lastet ned 22. oktober 2020]

- Dalby, C. & Navarrete, M.A. (2019, 16. oktober). Why Are Social Leaders Dying in Colombia's Cauca? *InSight Crime*. Tilgjengelig fra <https://www.insightcrime.org/news/analysis/analysis-murders-social-leaders-cauca-colombia/> [lastet ned 9. november 2020]
- Dúzan, M.J. (2020, 2. november). Mataron a Juana por soñar. *La Semana*. Tilgjengelig via <https://diariolalibertad.com/sitio/2020/11/mataron-a-juana-por-sonar/> [lastet ned 9. november 2020]
- Emblin, R. (2020, 21. mai). Quarantine marred by killings of Colombia's social and environmental leaders. *The City Paper*. Tilgjengelig fra <https://thecitypaperbogota.com/news/quarantine-marred-by-killings-of-colombias-social-and-environmental-leaders/25121> [lastet ned 2. november 2020]
- El Tiempo (2011, 13. november). El río Meléndez, una cuenca con más de una herida. *El Tiempo*. Tilgjengelig fra <https://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-4961323> [lastet ned 22. oktober 2020]
- Global Witness (2020, juli). *Defending tomorrow*. London: Global Witness. Tilgjengelig fra <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/defending-tomorrow/> [lastet ned 9. november 2020]
- ICG, dvs. International Crisis Group (2020, 6. oktober). *Leaders under Fire: Defending Colombia's Front Line of Peace*. Brussel: ICG. Tilgjengelig <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/82-leaders-under-fire-defending-colombias-front-line-peace> [lastet ned 7. oktober 2020]
- Landinfo (2020, 3. februar). *Colombia: Fremvekst av ulike væpnede aktører etter fredsprosessen, og drapene på sosiale ledere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/02/Colombia-respons-Fremvekst-av-ulike-v%C3%A6pnede-akt%C3%B8rer-etter-fredsprosessen-og-drapene-p%C3%A5-sosiale-ledere-03022020.pdf> [lastet ned 19. oktober 2020].

Muntlige kilder

CERAC, forskningsinstitusjon som jobber med forskning på fred og konflikter. Møte i Bogotá mai 2019.

Colombiansk kilde. Telefonsamtale 9. september 2020.

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.